

Reiškiu padėką leidėjams ir autorių teisių turėtojams už leidimą perspausdinti „Betty Co-ed“ ir kt. dainų posmus.

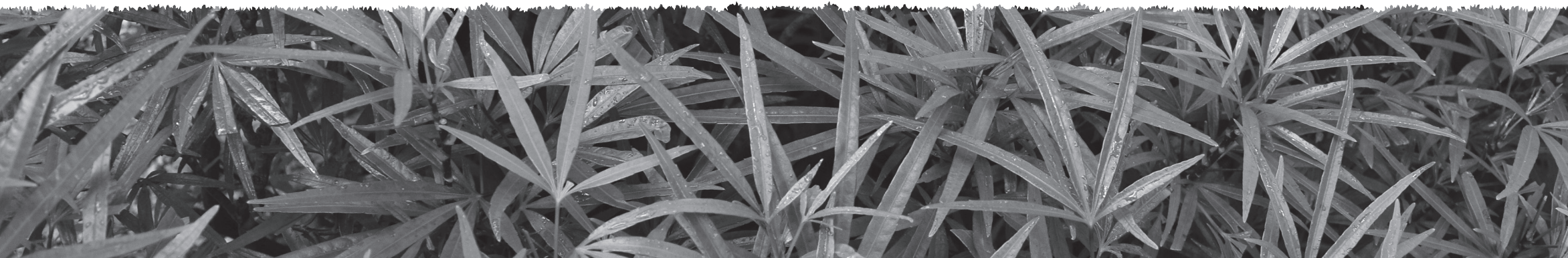
Esu dėkingas Williamui Raney, Theodore'ui S. Amussenui ir Charlesui Devlinui už pagalbą ir paskatinimą man rašant šį romaną.

Visi šio romano personažai išgalvoti, bet koks panašumas į kokį nors gyvą ar mirusį asmenį yra grynas atsitiktinumas.

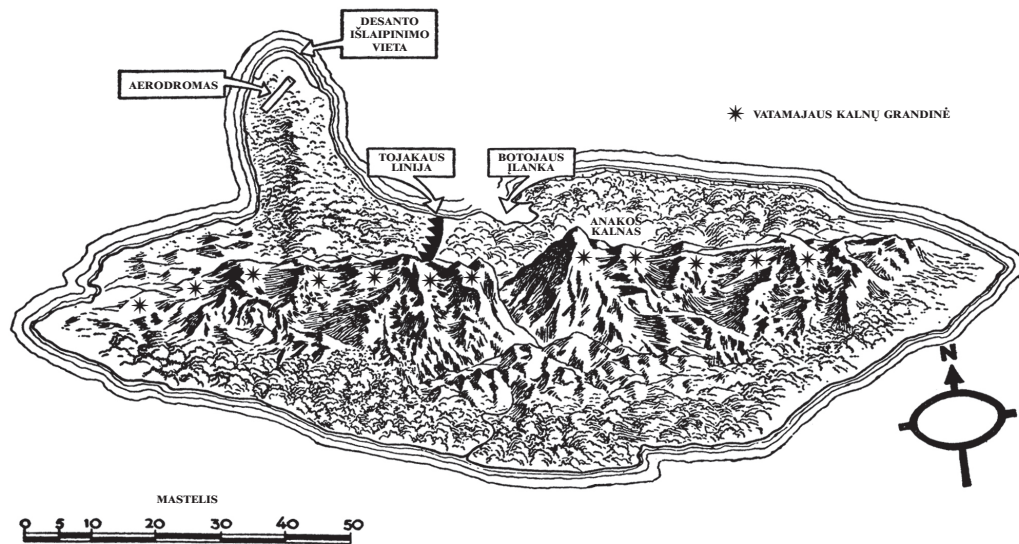
Skiriu Mamai ir Beai

Pirma dalis

DE —
SAN
— T
A
S

ANOPOPĖJUS

Niekas neįstengė užmigti. Išaušus bus nuleisti desantiniai kateriai, ir pirmoji puolimo grandis per bangas priplauks prie Anopopėjaus salos, o paskui briste bėgs į krantą. Visame laive, visame konvojuje aliai vienas žinojo, kad po keleto valandų kai kurie iš jų bus nebegyvi.

Kareivis tįso ant gulto, užsimerkia, bet miegas jo neima. Aplink save tarsi bangų mūšą girdi snūduriuojančių vyrų murmesį.

– Aš to nedarysiu, aš to nedarysiu! – apsisapnavęs šūkteli kažkuris, ir kareivis atsimerkia, iš lėto apžvelgia triumą, ir jo žvilgsnis pasiklysta painiame kabančių gultų, nuogų kūnų ir kadaruojančios amunicijos raizgyne.

Nusprendęs eiti į tualetą, keiksnodamas rangosi, sėdasi ir nuleidžia kojas nuo gulto, pečiais įsiremdamas į plieninį kabamojo gulto vamzdį. Atsidusęs siekia prie stovo pririštų batų, palengva aunasi. Iš penkių gultų eilių jo gultas antras nuo viršaus, ir jis prietamsoje apgraiptomis leidžiasi žemyn, saugodamasis užminti ant žmogaus kuriame nors apatiniame gulte. Atsidūręs ant grindų braunasi per maišų ir kuprinių sąvartyną, užkliūva už šautuvo, suka link pertvaros durų. Pereina per kitą triumą, kurio takas taip pat visko priverstas, ir pagaliau įeina į tualetą.

Viduje pilna garų. Dar ir dabar kažkas tebesimaudo vieninteliame gėlo vandens duše, kuris užimtas nuo tos minutės, kai kareiviai sulipo į laivą. Kareivis praeina pro būrelius, lošiančius kauliukais nenaudojamoje jūros vandens dušų kabinose, ir sėdasi ant šlapių suskilusių išvietės lentų. Užmiršo pasiimti cigaretes, todėl iškaulija vieną iš netoliese sėdinčio žmogaus. Rūko žiūrėdamas į nuorūkom nusėtas juodas šlapias grindis, klausydamasis, kaip išvietės dėžėje žliugsi vanduo. Tiesą sakant, ateiti reikalo nebuvo, tačiau sėdi kaip sėdėjęs ant dėžės, kadangi čia vėšiau ir išvietės kvapas – sūraus vandens, chloro, nykiai šaltas drėgno metalo kvapas – ne toks slogus kaip troškus prakaito dvokas triumuose, kur miega kareiviai. Kareivis sėdi ilgai, paskui iš lėto stojasi,

užsitempia žalias darbinės kelnes, galvodamas, kaip grįžęs brausis prie savo gulto. Žino, kad gulės laukdamas išauštant, ir taria sau: „Verčiau jau būtų laikas keltis, velniai nematę, verčiau jau būtų laikas keltis.“ O pakeliui į triumą prisimena vieną ankstų rytą vaikystėje, kai taip pat gulėjo praleidęs bemiegę naktį, nes buvo jo gimimo diena ir motina buvo pažadėjusi vaišes.

Dar pavakary Vilsonas, Galageris ir štabo seržantas Kroftas su pora štabo pasiuntinių sėdo lošti pokerio, septynių kortų studo. Jie užsiėmė vienintelę laisvą vietą triume, kur buvo įmanoma įžiūrėti kortas užgesinus šviesą. Tačiau ir čia turėjo žlibinti prisimerkę, nes vienintelė deganti lemputė ties trapu buvo mėlyna ir buvo sunku atskirti juodąsias kortas nuo raudonųjų. Jie lošė jau daug valandų ir dabar buvo ganėtinai apduję. Gavę prastas kortas pinigus statė automatiškai, beveik nesąmoningai.

Vilsonui nuo pat pradžios neblogai sekėsi, tačiau vienu tarpu ėmė sektis tiesiog nepaprastai, ir jis tris kartus iš eilės susižlavė banką. Jo nuotaika buvo kuo puikiausia. Ant grindų tarp sukryžiuotų kojų gulėjo nerūpestingai, be tvarkos sumestų Australijos svarų krūvelė, ir jis net neskaičiavęs, nes skaičiuoti buvo blogas ženklas, jautė, jog yra išlošęs arti šimto svarų. Gerklę geismingai kuteno gumulas, kaip visada gavus ko nors gausiai.

– Žinok, – pusbalsiu pietietiška tarsena pasakė jis Kroftui, – šitie suknisti svarai man peilis. Niekaip nemoku apskaičiuot, kiek ten šilingų ir pensų. Australiokam kas, jie žino mintinai.

Kroftas neatsiliepė. Jis šiek tiek pralošinėjo, bet labiausiai širdo dėl to, kad visą vakarą kortos kaip neina, taip neina.

– Pasakė! – paniekinamai burbtelėjo Galageris. – Kai tau taip sekasi, nėra reikalo skaičiuot. Tik leteną ištiesei ir šluok.

Vilsonas nusijuokė.

– Gerai sakai, brole, leteną, ir dar labai plačią.

Jis vėl nevaržomai, linksmi it vaikas nusikvatojo ir ėmė dalyti kortas. Buvo jis drūtas kokių trisdešimties metų vyras su gražia rusvų plaukų ševeliūra, sveiko rausvo dailių stambių bruožų veido. Prie jo nederėjo tik apskriti akiniai sidabriniais rėmeliais, iš pirmo žvilgsnio darantys mokyto ar bent jau galvoto žmogaus įspūdį. Dalijamos kortos jam maloniai dirgino pirštus. Jis svajoto išgerti ir gailėstavo, kad, turėdamas šitiek pinigų, negali nusipirkti nė pintos.

– Žinokit, – kvatodamas tarė jis, – nors gyvenime esu tiek ir tiek išgėręs, gėralo skonį prisimenu tik atsikimšęs buteliuką. – Laikydamas rankoje kortą, minutėlę susimąstė, tada tylomis nusijuokė. – Tas pat, kas su moterim. Sakykim, turi gerą moterį, iš jos gauni kada panorėjęs ir visai užmiršti, kaip gyvenai be jos. O likęs be moteries vargiai beprisimeni jos putę. Turėjau tokią moterytę priemiesty, mano draugelio žmona buvo, dulkindavos kaip pašėlus. Iš visų moterų, kiek turėjau, šitos vienos pupos negaliu užmiršt. – Pagarbiai patylėjo, atkala ranka perbraukė sau per iškilią kaktą, per auksaspalvius plaukus ir džiugiai nusijuokė. – Vaje, – pusbalsiu tarė, – tai saldumas buvo putės! Gyvas medutis. – Padavė kiekvienam po dvi apverstas kortas, tada po vieną atverstą.

Šįsyk Vilsonas gavo prastas kortas ir, įdėjęs į banką, kadangi buvo riebiai išlošęs, jis supasavo. Kampanijai pasibaigus, tarė sau, reikės sugalvot, kaip pasigamint gėralo. Vienas toks valgyklos seržantas iš trečiosios kuopos, pardavinėdamas gėralą po penkis svarus už kvortą, susikrovė gerus du tūkstančius svarų. Reikia tik cukraus, mielių ir konservuotų persikų ar abrikosų. Įsisvajojusiam krūtinę užliejo svaigi šiluma. O galima pasigamint ir dar pigiau. Antai, prisiminė, pusbrolis Edas gamindavo gėralą iš sirupo su razinom ir niekas nespjauo.

Akimirką Vilsonas apniuko. Norint pasigamint reikės kurią naktį pasivogt iš valgyklos palapinės visa, ko reikia, be to, rast, kur visa tai dienai kitai paslėpt. Paskui susirast atokų kampelį raugui laikyt. Ne per arti bivako, kad kas netyčia neužklyptų, bet ir ne per toliausia, kad užsinorėjęs galėtų staigiai truputį įsivarvint.

Bus daug vargo su tuo reikalu, kol kampanija baigsis ir jie įsikurs nuolatiniame bivake. O tai atsitiks gana greit. Gali užtrukt tris ar keturis mėnesius. Vilsonas suirzo. Jei tarnaudamas kariuomenėj nori sau ko nors susikombinuot, turi gerokai pasukt galvą.

Galageris šiame lošime irgi greit supasavo ir dabar su apmaudu dėbsojo į Vilsoną. Kažkoks priekvailis skurdžius pietietis, įsivaizduokit, susižlavė didžiausius bankus. Galagerį graužė sąžinė. Buvo pralošęs mažiausiai trisdešimt svarų, beveik šimtą dolerių, ir nors didžiąją pinigų dalį buvo išsilošęs kelionės metu, dėl to nesijautė ramiau. Galvojo apie žmoną Merę, dabar jau septintą mėnesį nėščią, bandė prisiminti, kaip ji atrodo. Tačiau visos tos mintys nesušvelnino kaltės jausmo. Kaip galima taip švaistyt pinigus, kuriuos privalėjai nusiųst jai? Jį apėmė pažįstamas aitrus kartėlis; viskas man anksčiau ar vėliau

išvirsta į bloga. Jis sukando dantis. Kaip besistengtum, kaip sunkiai bedirbtum, vis vien lieki ant ledo. Kartėlis dar labiau paastrėjo, minutę užliejo jį visą. Jis kažko norėjo, kažką jautė, kažkas jį vis erzino, bet nesidavė apčiuopiamas. Galageris pažvelgė į vieną iš štabo pasiuntinių, Levį, pašantį kortas, ir nurijo sprangias seiles. Tam žydui velniškai sekėsi, ir kartėlį ūmai pakeitė pyktis, sugniaužė gerklę ir išsiveržė slopiu, drebančiu balsu liejamais keiksmiais.

– Gerai jau, gerai, – tarė jis, – baik krušt tas kortas, velniai rautų, lošiam.

Levis, pakėlęs galvą, mėgdžiodamas jo, Bostono airio, tarseną, atsiliepė:

– Geraai jau, nebekruušiu, loošiam.

– Juokdarys, velniai rautų, – lyg ir sau burbtelėjo Galageris.

Buvo jis nedidukas, lieso raumeningo kūno, iš pažiūros užsispyręs ir surūgęs. Toksai buvo ir veidas, smulkus ir negražus, nusėtas stambių spuogų paliktais raupais, gumburiuotas, su violetiniais lopinėliais. Gal dėl tų dėmių, o gal dėl ilgos airiškos nosies, niršiai pakrypusios į šoną, visą laiką atrodė piktas. O buvo jis tik dvidešimt ketverių.

Prieš save turėjo atverstą čirvų septynakę. Atsargiai dirstelėjo į kitas dvi apverstas kortas, pamatė, kad irgi čirvai, ir jam sužibo vilties kibirkštėlė. Visą vakarą nebuvo gavęs vienos rūšies kortų ir spėjo, kad dabar turėtų gauti. „Net ir jie manęs šįsyk neapšmauks“, – pagalvojo.

Vilsonas pastatė svarą, Galageris padidino statymą.

– Na ką, sumetam padorų banką, – suniurzgė jis.

Kroftas su Levium prisidėjo, o kai antrasis pasiuntinys supasavo, Galageris pasijuto apgautas.

– Kas yr? – tarė jis. – Į kelnes dedi? Ar šiaip, ar taip tau ryt ištaškys makaulę.

Jo žodžius užgožė banknotų čežėjimas ant sulankstytos antklodės, aplink kurią susėdę lošė, tačiau jį šalčiu nupurtė nerimas, lyg būtų piktžodžiavęs. „Sveika, Marija, Dievo motina...“ – keletą kartų pakartojo sau po nosim, įsivaizdavęs save tįsantį pakrantėje su kruvina koše virtusia galva.

Kita jam tekusi korta buvo pikas. Ar mano kūną parsiųstų namo, svarstė jis, ir ar Merė ateitų prie mano kapo? Savigailos jausmas buvo saldus. Akimirką jis panūdo išvysti užuojautą žmonos akyse. Ji mane supranta, tarė sau, tačiau bandydamas galvoti apie ją, matė ne ją, o „Marijos... motinos...“ paveikslą, išlikusį atmintyje iš parapijos mokykloje

nusipirktų atvirukų su religinių paveikslų reprodukcijomis. Kaip atrodo Merė, mano pati? Stengėsi prisiminti, mintyse tiksliai atkurti jos veidą. Tačiau šiuo metu neįstengė; veidas tirpo tarsi primiršta dainos melodija, pereinanti į kitas, žinomesnes melodijas.

Kita jam tekusi korta buvo čirvas. Vadinas, turiu keturis čirvus ir dar dvi galimybes gauti penktą. Nerimas atslūgo, jį pakeitė gyvas susidomėjimas lošimu. Jis apsižvalgė. Levis padėjo kortas net neprasidėjus statymams, o prieš Kroftą gulėjo dvi atverstos dešimtakės. Kroftas pastatė du svarus, ir Galageris nusprendė, jog jis turi ir dar vieną dešimtakę. Jei Kroftas nieko geresnio negaus, o Galageris buvo tikras, kad jis negaus, tuomet jis, Galageris, su savo spalva prieš Kroftą laimės.

Vilsonas prunkstelėjo ir apgraibomis surinko reikiamus pinigus. Numetęs ant antklodės tarė:

– Riebus bankas bus.

Galageris, apčiuopinėjęs paskutinius kelis banknotus, sau tarė, kad tai paskutinė proga atsigriebti.

– Keliu, – burbtelėjo jis ir staiga supanikavo. Priešais Vilsoną gulėjo trys atversti pikai. Kaip aš iki šiol nepastebėjau? Sekasi jam!

Galagerio statymo niekas nepermušė, ir jis apsiramino. Vilsonas spalvos dar nesurinkęs. Kol kas jų šansai lygūs, o gali būt, kad daugiau pikų Vilsonas paslėpęs neturi; gal jis renka visai kitokią kombinaciją. Galageris vylėsi, jog per kitą ratą jie nuo statymo nesusilaikys. Buvo pasiryžęs kelti iki paskutinio svaro.

Atvertus dar po vieną kortą štabo seržantas Kroftas pažvalėjo. Iki tol jis žaidė abejingai, tačiau dabar, gavęs septynakę, turėjo dvi poras. Tą akimirką jis staiga pajuto tvirtą įsitikinimą, kad išloš banką. Jis kažkaip nujautė, kad gaus septynakę arba dešimtakę ir turės pilną trobą. Kroftas tuo nė kiek neabejojo. Toks aiškus įsitikinimas turi kažką reikšti. Paprastai jis lošdavo pokerį stropiai pasverdamas galimybes gauti tam tikrą kortą bei atsižvelgdamas į tai, su kuo lošia. Tačiau pokeris jį traukė būtent dėl tam tikros rizikos. Kad ir ką darytų, jis stengdavosi kuo geriau pasiruošti, panaudoti visus įgūdžius, tačiau žinodavo, kad galų gale viską lems sėkmė. Jam tai buvo priimtina. Jis buvo giliai įsitikinęs, kad kas bebūtų, laimė bus jo pusėje, ir štai dabar, visą vakarą gavęs nereikšmingas kortas, pagaliau surinko ganėtinai stiprią kombinaciją.

Galageris gavo dar vieną čirvą, ir Kroftas spėjo, kad šis renka spalvą. Vilsonui tekęs būgnas prie trijų pikų nepritiko, tačiau Kroftas spėjo,

kad spalvą jis jau turi ir todėl nesijaudina. Kroftas visuomet stebėdavosi, kaip klastingai Vilsonas, toksai geraširdis, nerūpestingas, lošia.

– Statau du svarus, – tarstelėjo Kroftas.

Vilsonas įmetė į banką du svarus, ir čia Galageris padidino statymą.

– Ir dar du.

Kroftas nusprendė, kad Galageris turi spalvą. Jis tvarkingai paklojo ant antklodės keturis svarus.

– Aš irgi prisidedu, – balsas išdavė pasitenkinimą lošimo įtampa.

Vilsonas džiugiai prajuko.

– Riebus bankas bus, velniai griebtu, – tarė jis. – Turėčiau pasuot, bet negaliu, kaip rūpi pamatyt paskutinę kortą.

Dabar Kroftas buvo įsitikinęs, jog ir Vilsonas turi spalvą. Matė, kad Galageris dvejoja – vienas iš Vilsono pikų buvo tūzas.

– Keliu, – su nevilties gaidele tarė Galageris.

Jei turėčiau pilną trobą, tarė sau Kroftas, nenusileisčiau Galageriui kad ir visą naktį, bet dabar geriau pataupyti pinigus paskutiniam ratui.

Jis užmetė ant pinigų krūvos dar du svarus, tą pat padarė ir Vilsonas. Levis visiems padalijo po apverstą paskutinę kortą. Tvardydamas jau dulį, Kroftas apžvelgė apytamsį triumą, keliais aukštais nusidriekusias gultų eiles. Stebėjo, kaip vienas kareivis neatsibusdamas verčiasi ant kito šono. O po to pakėlė paskutinę kortą. Penkakė. Suglumęs ėmė lėtai pašyti savo kortas, niekaip negalėdamas patikėti, kad šitaip apsišovė. Su pasibjaurėjimu metė kortas ant antklodės, net nepareikalavęs, kad Vilsonas parodytų savąsias. Juto, jog ima niršti. Tylomis stebėjo, kaip tiedu stato, matė, kad Galageris padeda paskutinį banknotą.

– Darau didžiulę klaidą, bet vis dėlto pasižiūrime, – tarė Vilsonas. – Ką gi tu turi, berneli?

Galageris buvo paniuręs tarytum žinotų, kad praloš.

– Ką turiu, tą, velniai rautų, – čirvus su valetu.

Vilsonas atsiduso.

– Man labai gaila, berneli, bet mano spalva viršesnė – pikai su šituo bulium, – jis bakstelėjo į tūzą.

Galageris keletą sekundžių tylėjo, tačiau tamsūs veido gumbai ėmė darytis violetiniai. Paskui jis ūmai trūkte pratrūko:

– Jau kad sekasi šunsnukiui, tai sekasi, paskutinius pinigus susigrobė, – jis net drebėjo iš apmaudo.

Kareivis guolyje prie liuko pasirėmė ant alkūnės ir piktai sušuko:

– Po velnių, užčiaupkit srėbtuves, duokit pamiegot!

– Atsiknisk! – riktelėjo Galageris.

– Sakau, vyrai, ar nebaigsit!

Kroftas pakilo. Buvo jis liesas, vidutinio ūgio, tačiau tokios tiesios laikysenos, kad atrodė aukštas. Siauras trikampis veidas mėlynos lemputės šviesoje buvo be jokios išraiškos, nekrustelėjo nei nedidelis kietas smakras, nei įdubę standūs žandai, nei tiesi trumpa nosis. Šviesa sustiprino retų juodų plaukų indigo atspalvį, o ledinės akys buvo ryškiai mėlynos.

– Klausyk, eilini, – šaltu lygiu balsu tarė jis, – baik šakotis. Mes lošim, velniai rautų, kaip norėsim, o jeigu pačiam nepatinka, niekuo negalim padėt, nebent norėtum susiimt su mumis keturiais.

Kareivis ant gulto kažką sumurmėjo, ir Kroftas, nenuleisdamas nuo jo akių, pridūrė:

– Jeigu pačiam labai niežti nagus, gali susiimt su manim.

Jis tarė žodžius tyliai, bet aiškiai, su vos juntamu pietietišku akcentu. Vilsonas atidžiai jį stebėjo.

Šįkart nepatenkintasis kareivis ničnieko neatsakė, ir Kroftas, nežymiai šyptelėjęs, atsisto.

– Priekabių ieškai, kad tik pasimušt, vyruti, – tarė jam Vilsonas.

– Man nepatiko to berno tonas, – nukirto Kroftas.

Vilsonas gūžtelėjo pečiais.

– Tai ką, tęsiam, – pasiūlė jis.

– Aš nebelošiu, – pasakė Galageris.

Vilsonui sugedo nuotauka. Jokio malonumo, galvojo jis, išlošt iš žmogaus paskutinius pinigus. Galageris apskritai neblogas vaikas, o kai su juo pragyventa trys mėnesiai vienoj palapinėj, dvigubai nesmagiau.

– Klausyk, bičiuli, – pasiūlė jis, – nėra ko nutraukt lošimą tik dėl to, kad pristigai pinigų. Galiu keletą svarų paskolint.

– Ne, aš nebelošiu, – piktai pakartojo Galageris.

Vilsonas vėl gūžtelėjo pečiais. Jis nesuprato tokių žmonių kaip Kroftas ir Galageris, taip liguistai įsijaučiančių į pokerį. Jam pačiam patiko lošti, be to, iki ryto daugiau beveik nebuvo kas veikia, tačiau lošimas jo taip mirtinai nejaudino. Kas be ko, smagu, kai prieš tave krūva pinigų, bet smagiau būtų išsigerti. Ar užlaužt kokią bobikę. Jis liūdnai tyliai susijuokė. Rasi tu čia bobikę.

Galiausiai Rudžiui pabodo drybsoti ant gulto, ir jis prasmuko pro sargybinių ir užlipo ant denio. Oras jam, taip ilgai prabuvusiam triume,

pasirodė šaltokas. Giliai alsuodamas Rudis patamsy kelias sekundes at-sargiai slinko, kol išryškėjo daiktų kontūrai. Ant denio kabinų ir įrangos mėnuo liejo dulsvai žvilgantį sidabrą. Dairydamasis aplinkui Rudis da-bar girdėjo duslų sraigčių ūžesį, jautė lėtą, santūrų laivo siūbavimą, kurį triume liudijo tik gulto drebėjimas. Jo nuotaika pasitaisė, kadangi ant denio beveik nebuvo nė gyvos dvasios. Prie artimiausio pabūklo budėjo jūreivis, tačiau, palyginti su triumumu, čia jauteisi vienui vienas.

Rudis nuėjo prie turėklo ir įsižiūrėjo į jūrą. Laivas dabar beveik nejudėjo, ir visas konvojus, atrodė, slenka per vandenį sulėtėjęs, neryžtin-gai, tarsi pėdsakus pametę medžiokliniai šunys. Toli horizonte kalvagū-brio linija kilo stačiai iki kalno viršūnės, tada žemėjančiomis kalvomis leidosi iki vandens. Jis nusprendė, kad tai Anopopėjus, ir gūžtelėjo pe-čiais. Koks skirtumas? Visos salos panašios.

Abejingai, nieko nesitikėdamas, pagalvojo apie ateinančią savai-tę. Rytoj, kai jie išsilaipins pakrantėje, kojos bus šlapios, o batai pilni smėlio. Reikės vieną po kito iškrauti desantinius katerius, dėžę po dė-žės nešti ant kranto ir mesti į krūvą. Galgi lydės sėkmė ir neapšaudys japų artilerija ir netykos daugybė snaiperių. Jį užgulė slogi baimė. Šita kampanija, po jos dar viena ir dar viena, ir taip be galo. Niūriai dėbso-damas į vandenį, visais ilgo lieso kūno sąnariais jausdamas silpnumą, jis pamaigė sau sprandą. Buvo pirma valanda nakties. Po trijų valandų prabilis patrankos, ir kareiviai paskubomis ris karštą, šleikštų pusrytį.

Ir nieko čia nepadarysi, tik stumk dieną po dienos. Jų būriui pasise-kė – bent jau dėl rytdienos. Kokią savaitę užtruks, kol įsikurs pakrantė-je, prasidės visų nepažįstamų takų žvalgyba, ir kampanija įeis į pažis-tamas, pakenčiamas vėžes. Jis dar kartą nusispjovė ir bukais randuotais pirštais pamaigė sutinusius, gumbuotus kitos rankos krumplius.

Turėklų fone jo profilio siluetas susidėjo tik iš stambaus nosies gum-buro ir ilgos nukarusios žiaunos, tačiau tai buvo apgaulingas vaizdas, nes mėnesienoje nesimatė, kokia raudona jo oda ir rusvi plaukai. Jo vei-das visą laiką atrodė lyg apšutintas ir piktas, ir tiktai akys buvo romios, melsvos, apsuptos raukšlelių ir strazdanų voratinklio. Jam juokiantis pasirodydavo dantys, stambūs, pageltę ir kreivi, o šiurkštus gerklinis juokas skambėdavo paniekinamai ir nevaržomai džiugiai. Visas jo kū-nas buvo kaulėtas ir gumbuotas ir, nors ūgio buvo daugiau kaip šešių pėdų, svėrė ne daugiau kaip pusantro šimto svarų.

Jis pasikasė pilvą, minutėlę glostinėjo, tada liovėsi. Buvo pamiršęs gelbėjimosi liemenę. Nevalingai pagalvojo, kad reikėtų grįžti į triumą

ir pasiimti, ir supyko ant savęs. „Prakeikimas ta kariuomenė, bijai žmo-gus ir šonan žvilgtelėt.“ Jis nusispjovė. „Tik ir žiūrėk, kad nepamirš-tum, kas tau prisakyta.“ Vis dėlto minutėlę dvejojo, ar eiti pasiimti, ar ne, paskui nusišiepė. „Et, jeigu skirta mirt, tai ir mirsi.“

Šitai jis sykį pasakė Henesiui, vaikinukui, paskirtam į žvalgų būrį kelios savaitės prieš divizijos specialios paskirties būriui išplaukiant at-likti šios desantinės operacijos. „Henesiui, štai kam turėtų gelbėjimosi liemenė rūpėt“, – dabar pagalvojo jis.

Vieną naktį jiedu abu buvo ant denio, kai pasigirdo oro pavojaus signalas, ir jie sutūpė po gelbėjimosi plaustu ir stebėjo, kaip konvojaus laivai iriasi per juodą vandenį, o artimiausiame iš jų artileristai stovi įsi-tempę prie pabūklo uokso. Juos atakavo naikintuvas „Zero“, ir keliolika prožektorių stengėsi jį pagauti. Dangų raižė šimtai raudonais lankais trasuojančių sviedinių brėžnių. Reginys visiškai skyrėsi nuo anksčiau matyto mūšio – nei karščio, nei nuovargio, gražus ir nerealus tarsi spal-votas filmas ar nuotrauka kalendoriuje. Jis žiūrėjo grožėdamasis ir net nekrūptelėjo, kai už kelių šimtų jardų nuo laivo sprogo bomba ir virš vandens ištryško gelsvos šviesos vėduoklė.

Ir čia Henesis jam numušė ūpą.

– Velnias, ką prisiminiau, – tarė jis.

– O ką?

– Gelbėjimosi liemenė nepripūsta.

Rudis nusikvatojo:

– Žinai ką? Kai laivas ims skęst, įsitverk riebios žiurkės ir išplauksi krantan.

– Ne, aš rimtai. Velnias, reikia prisipūst.

Jis pasigrabalojo patamsy, susirado guminį vamzdelį ir prisipūtė lie-menę. Rudį bežiūrint ėmė juokas. Koks jis dar vaikas! Visi dabartiniai naujokai, vaikeliai, nori laikytis taisyklių. Rudžiui net graudu pasidarė.

– Dabar viskam pasiruošęs, Henesi, ką?

– Klausyk, – išdidžiai tarė Henesis, – aš nenoriu rizikuot. O jeigu pataikys į laivą? Neketinu nepasiruošęs šokt į vandenį.

Dabar tolumoje lėtai tarytum milžiniškas laivas slinko Anopopėjaus krantas. Taip, Henesis į vandenį nepasiruošęs nešoks. Jis iš tų vaikinų, kurie kaupia pinigų vestuvėms dar neturėdami panos. Štai kaip būna, kai laikaisi taisyklių.

Jis persilenkė per turėklus ir pažvelgė į vandenį. Nors laivas atrodė nejudas, vanduo kilvateryje sruvo sparčiai. Mėnulis slėpėsi už debesies, ir

vanduo atrodė tamsus ir grėsmingas, baugiai gilus. Laivą iš šonų supo kažkas panašaus į aureolę, tačiau už penkiasdešimties jardų juodavo tamsa, tokia didžiulė, tokia tiršta, kad nebuvo įmanoma įžiūrėti Anopopėjaus kalnų grandinės. Vanduo sruvo putodamas tirštomis geltonomis putomis, sūkuriuojančiomis ir šokčiojančiomis ant laivo keliamų bangų. Po kurio laiko Rudį apėmė gaudus gailestis – toks, kad atrodo, jog viską supranti, žinai, ko žmonės trokšta, bet negauna. Pirmą kartą per daugelį metų jis prisiminė, kaip žiemą prieblandoje grįždavo iš kasyklos namo, išblyškęs ir murzinas sniego fone, įeidavo į vidų, motina paniurusi paduodavo valgyti ir jis tylėdamas vakarieniaudavo. Namie tvyrojo slogi tuštuma, visi namiškiai darėsi tolydžio vienas kitam svetimesni, ir visus po to praėjusius metus jisai juos prisimindavo su kartėliu. Tačiau dabar, žvelgdamas į vandenį, jis pirmą kartą juto gailestį, suprato ir motiną, ir jau beveik pamirštus brolius ir seseris. Daug ką dabar suprato, atmintyje atgijo liūdni ir bjaurūs bastūniško gyvenimo prisiminimai, prisiminė apiplėštą girtuoklį ant laiptų, vedančių į Bauerio parką, netoli nuo Bruklino tilto. Toks supratimas gimė tik dabar, po visko, ką buvo patyręs, po dviejų nerimastingų savaitių priverstinio būdravimo laive, sužadintas šios nakties nuotaikos, artėjant prie išsilapinimo vietos.

Tačiau gailestis tetvėrė vos kelias minutes. Suprasti jis viską suprato, tačiau žinojo nieko negalįs pakeisti, o ir noro neįjuto. Ir kas iš to? Jis atsiduso, o sulig atodūsiu dingo ir kamuojanti nuotaika. Yra dalykų, kurių neįmanoma atitaisyti. Per daug painiavos. Ir išeities turi ieškoti pats, o jei ne, tampa toks kaip Henesis, sukantis galvą dėl menkausio nieko.

To jis visai nenorėjo. Jei įmanoma, jis niekam nepadarys nieko bloga ir pats nesileis maustomas. To dar nebuvo, išdidžiai tarė sau.

Ilgai ilgai spoksojo į vandenį. Nieko jis nepasiekė. Žinojo tik tai, kas jam ne prie širdies. Šnarpšdamas klausėsi, kaip vėjas glosto laivą. Visomis kūno ląstelėmis juto, kaip eina sekundė po sekundės, skuba pasitikti artėjančio ryto. Tai paskutinis kartas per daugelį mėnesių, kai jis gali pabūti vienas, ir jis mėgavosi šia būseną. Nuo seno buvo vienišius.

Nieko aš nenoriu, vėl tarė sau. Nei pinigų, nei moterų, nei jokio žmogaus. Reikės draugijos – pakaks ir pigios gatvinės. O ir aš niekam nereikalingas. Šyptelėjo ir tvirčiau suspaudė turėklą, jausdamas, kaip veidą plaka vėjas, traukdamas į plaučius vėjo nuo salos atneštą tirštą augmenijos kvapą.

– Sakyk, ką nori, o pasitikėt jomis negalima, – tarė Stanliui seržantas Braunas. Jiedu tyliai šnekučiavosi, gulėdami gretimuose gultuose. Stanlis juos pasirinko, vos jiems įsėdus į laivą. – Negali pasitikėt nė viena, – ryžtingai pridūrė.

– Velniai žino, ar tavo teisybė, – suniurnėjo Stanlis. – Maniškė, žinau, patikima. – Jam nepatiko toksai pokalbis. Į jo mintis ėmė graužtis abejonės. Be to, jis žinojo, kad seržantas Braunas nemėgsta, kai kas nors jam prieštarauja.

– Na, nepyk, – tarė Braunas, – tu vaikas geras ir su galva, bet moterim geriau nepasitikėt. Imkim kad ir maniškę. Gražuolė, rodžiau tau jos nuotrauką.

– Tikrai graži moteriškė, – skubiai pritarė Stanlis.

– Aišku, graži. Ir ką, manai, sėdi namie ir laukia manęs? Nieko panašaus. Smaginas kur nors.

– Na, nemanau, – pasakė Stanlis.

– Nemanai? Nebijok, neįsižeisiu. Žinau, ką ji dabar veikia, ir grįžęs ją truputį pakamantinėsiu. Pirmiausia paklausiu: „Susitikinėjai su kuo nors?“ ir, jeigu atsakys, kad susitikinėjo, pora minučių – ir viską iš jos ištrauksiu. O jeigu sakys: „Ne, brangusis, garbės žodis, su niekuo nesusitikinėjau, tu gi mane pažįsti“, pasiklausinėsiu bičiulių ir, jeigu sužinosiu, kad melavo, tai, brolyti, už pakarpos ir gal iškaršiu kailį, gal ne, bet – keliu į užpakalį ir mauk velniop.

Patvirtindamas savo žodžius Braunas krestelėjo galva. Buvo jis vidutinio ūgio, poriebis, jaunovo berniokiško veido, strazdanotas, riestanosis, rusvaplaukis. Tačiau poakiuose ryškėjo raukšlėlės, o ant smakro – tropinės opos. Gerai įsižiūrėjęs, galėjai jam drąsiai duoti kokius dvidešimt aštuonerius metus.

– Nekas būtų šitaip grįžt namo, – tarstelėjo Stanlis.

Seržantas Braunas rimtu veidu linktelėjo, o paskui apsiniukė.

– O ko tu tikiesi? Manai, grįžusį tave sutiks kaip didvyrį? Klausyk, grįši, žmonės nužvelgs tave, sakys: „Arturai Stanli, ilgokai tavęs čia nebuvo“, tu: „Aha“, tada jie tau: „Žinotum, kaip prastai mums ėjosi, bet gal pamažu reikalai susitvarkys. Tavo laimė, kad čia nebuvai.“

Stanlis nusijuokė.

– Aš žalias, – kukliai tarė jis, – bet kad tie vargšai civiliškai nenuraukia, kokia padėtis, žinau.

– Nė velnio jie, brolyt, nenuraukia, – pritarė Braunas. – Klausyk, tu tai supranti, Motomėje jau ganėtinai patyre. Ir kai pagalvoju, kaip

žmona gal kaip tik duodasi dabar, kai aš čia guliu neramus dėl rytojaus, man kraujas... kraujas verda, – jis taip sugniaužė plieninį vamzdį tarp jųdviejų guolių, kad sutraškėjo pirštai. – Rytoj nebus taip jau baisu, nors žvalgams ir teks gerokai paplušėti, bet nuo darbo nemirsim, – prunkštelėjo, – po galais, jeigu rytoj generolas Kamingsas prieis prie manęs ir pareikš: „Braunai, pavedu tau vadovauti iškrovos darbams iki kampanijos pabaigos“, manai, prieštaraučiau? Nė velnio. Parako prisiuosčiau dešimtkart daugiau už kitus, ir patikėk, net jeigu rytoj reikės keltis į krantą per kryžminę ugnį, tai nė iš tolo neprilygs tam, kas dėjosi Motomėje. Tądien kaip niekad buvau tikras, kad žūsiu. Iki šiol nesu prantu, kaip išnešiau sveiką kailį.

– O kas ten dėjosi? – paklausė Stanlis. Jis sulenkė kojas per kelius, saugodamasis, kad nestukteltų vos per pėdą guolyje virš jo galvos miegančiam kareiviui. Patekęs į žvalgų būrį, jis tą istoriją girdėjo gerą dešimtį kartų, tačiau žinojo, kad Braunui patinka apie tai pasakoti.

– Na, jau iš pat pradžių, kai mūsų būrį paskyrė į antrąją kuopą ir pasakė, kad kelsimės guminėmis valtimis, buvo aišku kaip dieną, kad mums šakės, bet ką galėjom padaryt? – ir jis ėmė pasakoti, kaip keletą valandų prieš išauštant jie iš eskadrinio minininko persėdo į gumines valtis, pateko į atoslūgį ir juos užmatė japonai. – Brolyti, – pasakojo Braunas, – kai mus ėmė apšaudyt japonų priešlėktuvinė baterija, patikėk, aš vos kelnių neprikroviau. Daugiau ar mažiau kliudė visas mūsų valtis, jos ėmė grimzti, o gretimoje buvo kuopos vadas, regis, Bilingsas pavarde, tai tas vargšelis visiškai ištižo. Ašarodamas, aimanuodamas bandė iššauti signalinę raketą, kad minininkas atsakytų į ugnį ir mus pridengtų, bet rankos jam taip drebėjo, kad negalėjo išlaikyti raketinio pistoleto. Tuomet jų valty atsistoja Kroftas ir sako: „Ei tu, šunsnuki neraliuotas, duokš pistoletą.“ Bilingsas atidavė, ir Kroftas visiems kran-te esantiems japonams matant atsistojo kaip ilgas, dukart iššovė ir vėl užtaisė pistoletą.

Stanlis prijuočiamai palingavo galva.

– Kietas vyras tas Kroftas, – pasakė jis.

– Kietas! Žinai, jis geležinis. Jis vienintelis, prieš kurį nedrįsčiau kelti balso. Bene geriausias būrio seržantas visoj armijoje, o ir žiauriausias. Žmogus visai be nervų, – su kartėliu pridūrė. – Visų senųjų žvalgų nervai pakrikę. Patikėk, aš visą laiką bijau, Rudis irgi. Ir Galageris, nors būry tik pusė metų, bet jis irgi dalyvavo toje operacijoje su guminėmis valtimis, irgi bijo, ir Martinesas, žvalgas, kokių reta, o bijo dar labiau už

mane, net ir Vilsonas, nors neparodo, irgi neramus. O štai Kroftas... Kroftui, žinok, kautynės kaip žuviai vanduo. Nėra geresnio kaip jis vado ir blogesnio, nelygu kaip žiūrėsi. Iš septyniolikos mūsų būrio kareivių žuvo vienuolika, tarp jų ir leitenantas, kai kurie buvo šauniausi vaikinai pasauly, o likusieji gyvi gerą savaitę negalėjo atitokti, o štai Kroftas jau kitą dieną pasiprašė į patrolį ir buvo laikinai pervestas į pirmąją kuopą, kol atvykai tu su Ridžesu ir vėl galėjom suformuoti skyrių.

Dabar istorija Stanlio beveik nebedomino.

– Kaip manai, ar atsiųs užtektinai naujokų, kad suformuotume būrį? – paklausė jis.

– Mano galva, – tarė Braunas, – geriau mums papildymo negauti. Dabar esam kaip paskiras skyrius, bet jeigu suorganizuos pagal reikalavimus, mūsų tebus du vargani skyreliai po aštuonis žmones. Bėda su žvalgybos būriais ta, kad tėra du nepilni skyriai, o siunčia mus į operacijas, kur reikia viso pėstininkų būrio.

– Aha, ir laipsnių mums gaili, – pasakė Stanlis. – Bet kuriame kitame pulko būry judu su Martinesu būtumėt štabo seržantai, o Kroftas – seržantas technikas.

Braunas šyptelėjo.

– Nežinau, Stanli, – tarė jis, – jei gausim papildymo, bus laisva kapralo vieta. Nespjautum, ką?

Ir valdydamasis Stanlis nepajuto, kaip ėmė rausti.

– Ką tu čia, – sumurmėjo, – kas aš toks, kad į ją taikyčiausi?

Braunas patyliukais nusijuokė.

– O tu pagalvok, pagalvok.

Stanlis tūždamas prisižadėjo ateity būti su Braunu atsargesnis.

Psichologas, atlikdamas pagarsėjusį eksperimentą, kaskart duodamas šuniui ėdalo paskambindavo varpeliu. Šuniui, išvydusiam ėdalą, savaime imdavo tekėti seilės.

Po kurio laiko psichologas nebeduodavo šuniui ėsti, tačiau varpeliu paskambindavo. Seilės šuniui imdavo tekėti vos jį išgirdus. Psichologas žengė dar vieną žingsnį: nebeskambindavo varpeliu, o tiesiog sukeldavo garsų triukšmą. Seilės ir tuomet imdavo rinktis šuns gerklėje.

Laive buvo vienas kareivis, panašus į tą šunį. Užjūryje jis tarnavo jau seniai ir buvo dalyvavęs daugelyje mūšių. Iš pradžių baimę jam sukeldavo sviedinio švilpesys ir trenksmas. Tačiau per daugelį mėnesių išgyveno tiek siaubo, kad dabar jam paniką kėlė bet koks nelauktas garsas.

Visą šią naktį jis gulėjo, krūpčiodamas kam nors staiga pakėlus balsą, pasikeitus laivo variklių gausmui, kam nors ant grindų paspyrus kokį daiktą. Jo nervai buvo kaip niekad įtempti, jis gulėjo išprakaitavęs, su baime galvodamas apie artėjančią rytą.

Tas kareivis buvo seržantas Chulijas Martinesas, 460-tojo pėstininkų pulko štabo kuopos žvalgybos būrio žvalgas.

Ketvirtą nulis nulis, vos praaušus, prasidėjo Anopopėjaus artilerinis apšaudymas. Kas dvi sekundes ėmė drioksėti visi įsiveržimui į salą atsiųstų laivų pabūklai, ir nakties tamsa siūbavo ir krūpčiojo tarytum didžiulis bangų mūšos svaidomas rąstas. Laivai nuo atatrakos trūkčiojo ir suposi, įnirtingai taškydami vandenį. Vieną akimirką atrodė, kad neaprėpiama nakties tamsa skeldėja, plėšoma demonišku konvulsijų.

Paskui, po pirmųjų salvių, šūviai suretėjo ir beveik ištirpo tamsoje. Žvangsėjo pavieniai pabūklų šūviai, sakytum, įkalniui įsirėžę trūkčiotų milžiniški krovininiai traukiniai. O tada ore pasigirdavo liūdnas tarsi atodūsis sviedinio švilpesys. Anopopėjyje užgeso pabiri stovyklaviečių laužai.

Pirmieji sviediniai krito į jūrą, ištekšdami žaismingas vandens čiurkšles, tačiau paskui sprogimų virtinė nusėjo pakrantę, ir Anopopėjus atgijo ir nušvito tarsi nubertas žarijomis. Tai šen, tai ten, kur džiunglės siekė pakrantę, įsidegė nedideli gaisrai, o kartais sviedinys nuskriedavo per toli ir padegdavo net kelis šimtus pėdų krūmynų. Pakrantės linija išryškėjo ir ėmė mirguliuoti it sutemoje iš toli regimas uostas.

Užsidegė laikinas amunicijos sandėlis, ir dalis pakrantės nusidažė rausvai. Į ją nukritus keliems sviediniams, liepsna šovė fantastiškai aukštai ir nuplaukė podraug su grėsmingu rudų dūmų debesiu. Sviediniai vis dar niokojo pakrantę, paskui ėmė kristi toliau į salą. Apšaudymas suretėjo, nusistovėjo vienoda, beveik nieko nebestebinanti tvarka. Keletas laivų vienu metu paleisdavo salves, tada pasitraukdavo, užleisdami vietą kitai gretai. Amunicijos sandėlis tebedegė, tačiau dauguma gaisrų pakrantėje vos ruseno, o kai prašvito, ant kranto dūmų nebesimatė nė padujų. Už kokios mylios nuo kranto ant kalvos kažkas degė, ir tolumoje už jos Anakos kalnas atrodė kyląs iš kaštoninių dūmų debesies. Nepaisant naujų violetinių skraisčių papėdėje, jis didingai stūksojo saloje žvelgdamas į jūrą. Bombardavimas atrodė smulkmena prieš jo didybę.

Triumuose trenksmai aidėjo duslesni ir pastovesni; žlegėjo ir dundėjo tarsi požeminis traukinys. Po pusryčių buvo įžiebtos gelsvos elektros lemputės, jos blausiai žibėjo, mesdamos daugybę šešėlių ant liukų ir gultų eilių, apšviesdamos veidus kareivių, susibūrusių takuose ir aplink trapą, vedantį į viršutinį denį.

Martinesas neramiai klausėsi trenksmų. Jis nebūtų nustebęs, jei liuko dangtis, ant kurio sėdėjo, būtų staiga išsprūdęs iš po jo. Mirksėdamas paraudusiomis akimis prieš erzinantį lempučių žibėjimą jis stengėsi būti viskam abejingas. Tačiau kiekvieną kartą, kai tik dundesys smarkėliau sudrebindavo plienines laivo pertvaras, jam nevalingai suvirpėdavo kojos. Be jokios regimos priežasties jis kartojo ir kartojo paskutinę seno sąmojo eilutę: „Kad ir mirsiu, na ir kas, na ir kas, na ir kas.“ Geltonoje šviesoje jo oda atrodė ruda. Buvo jis nedidukas, lieknas, dailus meksikietis, tvarkingų garbiniuotų plaukų, smulkių, raiškių veido bruožų. Net ir dabar figūros ir laikysenos grakštumu priminė elnią. Patys staigiausi jo judesiai visados būdavo lengvi ir sklandūs. Galva, kaip ir elnio, niekad nesustingdavo, vaiskiai rudos akys niekad nebūdavo įsmeigtos į vieną tašką.

Pro nepaliaujamą pabūklų gausmą Martinesą pasiekdavo ir greit tirpdavo žmonių balsai. Klegesys sklido iš kiekvieno būrio; tarsi kažkoks įkyrus skraiduolis vabzdys ausis tolydžio balzginio būrio vado balsas. „Tai va, noriu, kad krante visi liktumėt sveiki gyvi. Svarbiausia, neišsisklaidykite kas kur.“ Jis prisitraukė arčiau smakro kelius ir ėmė linguoti pirmyn atgal, kol įskaudo sėdynę.

Palyginti su kitais būriais, žvalgų būrelis atrodė mažutis ir pasimekęs. Kroftas dabar kalbėjo apie įsėdimą į desantinį katerį, ir Martinesas klausėsi abejingai, nepajėgdamas susikaupti.

– Na ką, – pusbalsiu tarė Kroftas, – bus taip, kaip per paskutinę mūsų treniruotę. Nėra pagrindo manyt, kad mums nepavyks. Pavyks.

Rudis paniekinamai nusikvatojo.

– Gerai, mes išlipsim viršun, – tarė jis, – bet galvą dedu, koksai bukalgalvis atlėks iš paskos ir lieps grįžt atgal į triumą.

– Manai, apsišikčiau, jeigu reikėtų čia pratupėt iki karo pabaigos? – paklausė seržantas Braunas.

– Baikite, – paliepė jiems Kroftas. – Jeigu geriau išmanot, kaip ir ką daryt, stokitės ir aiškinkit, – susiraukęs tęsė: – Denyje prie katerių mūsų vietos numeris dvidešimt aštuntas. Kur jį, žinot visi, ir vis vien lipsim visi kartu. Jei staiga paaiškėtų, kad kas nors ką nors pamiršo, velniai nematę. Grįžt negrįšim.

– Ei, bičai, neužmirškite prezervatyvų, – priminė Rudis, ir visi nusijuokė.

Kroftas piktai dėbelėjo į jį, bet ir pats iš lėto pridėjo:

– Kas kas, o Vilsonas tai tikrai neužmirš, – ir visi vėl nusijuokė.

– Šventa teisybė, – prunkstelėjo Galageris.

Vilsonas užkrečiamai įsikvatojo.

– Patikėkit, – tarė jis, – greičiau jau savo karabiną paliksiu negu juos, nes jeigu ant kranto pasimaišytų putė, o aš neturėčiau prezervatyvų, tai nors nusišauk.

Martinesas šyptelėjo, tačiau jų juokas jį erzino.

– Kas yra, Japseky? – pusbalsiu paklausė Kroftas.

Kaip artimi seni draugai sužiuro vienas į kitą.

– Et, pilvas, velniai rautų, streikuoja, – atsakė Martinesas.

Žodžius jis tarė aiškiai, bet pusbalsiu ir stabčiodamas tarsi versdamas iš ispanų kalbos. Kroftas dar kartą pasižiūrėjo į jį, tada ėmė aiškinti toliau.

Martinesas apsidairė po triumą. Dabar, kai gultai buvo sukelti, takai tarp jų atrodė platūs ir neįprasti, ir dėl to jis kažkodėl jautėsi nejaukiai. Jam toptelėjo, jog jie panašūs į stelažus didžiojoje San Antonijo bibliotekoje, ir jis prisiminė kažką nemalonaus, kažkokią jį aprėkusią merginą. „Kad ir mirsiu, na ir kas, na ir kas, na ir kas“, – aidėjo jam galvoje. Jį supurtė drebulys. Šiandien jam nutiks kažkas baisaus. Gerasis Dievas duoda žinoti iš anksto, o tu turi... pasisaugoti, pasirūpinti savimi. Sakinio pabaigą jis mintyse ištarė angliškai.

Tai merginai, bibliotekininkei, pasirodė, kad jis bando pavogti knygą. Tuomet jis buvo dar mažiukas ir išsigandęs atsakinėjo ispaniškai, o jinai jį apibarė. Martineso koją suėmė traukuliai. Jinai, prisiminė, jį pravirkdė. Mergšė. Dabar jis su ja galėtų pasidulkinti. Nuo šios minties pajuto kerštingą malonumą. Mažapapė bibliotekininkė, nuspjaut man ant jos. Tačiau vis dėlto čia ne stelažai su knygomis, o triumai, ir jį vėl apėmė baimė.

Nuaidėjo švilpukas, priversdamas jį krūptelėti.

– Postas numeris penkiolika, – šūktelėjo kažkas iš viršaus, ir vienas būrys ėmė lipti trapu.

Martinesas iš pritilusių balsų aplink save pajuto visuotinę įtampą. Kodėl negalėjo mūsų pašaukti pirmųjų? – pagalvojo, žinodamas, kad laukimas dar padidins įtampą. Kažkas jam šiandien nutiks. Dabar buvo tuo aiškiai įsitikinęs.

Po valandos pašaukė ir juos, ir jie užbėgo trapu ant denio ir kokią minutę trypčiojo palei liuką, kol jiems buvo liepta eiti prie savo katerio. Apyaušriu denis buvo slidus, ir jie vilkosi klupinėdami ir keikdamiesi. Priėję prie keltuvo su jų kateriu, sustojo į nelygią rikiuotę ir vėl ėmė laukti. Rudį nuo šalto ryto oro krėtė drebulys. Dar nebuvo nė šešių, ir tas ankstyvas rytas, kaip visi ankstyvi rytai kariuomenėje, veikė slegiančiai. Jis reikšdavo, kad jie kažkur keliaus, jis reikšdavo kažką naujo, kažką nemalonaus.

Visame laive virė vienokie ar kitokie desanto išlaipinimo darbai. Keletas desantinių katerių su kareiviais jau buvo nuleisti ant vandens ir sukinėjosi palei laivą tarsi šuneliai ant pavadžio. Kareiviai mojavę esantiems laive, pilkai nudažytų katerių, aušros nutviekstos jūros mėlynės fone jų veidai atrodė pamėkliški. Ramus vanduo priminė alyvą. Netoli nuo jų būrio keletas kareivių lipo į katerį, o kitas, jau prisodintas kareivių, buvo pradėdamas leisti ant vandens keltuvo skridiniams pro tarpiais girgžčiojant. Tačiau dauguma kareivių, kaip ir jie, lūkuriavo.

Nuo pilnos kuprinės svorio Rudžiui baigė užtirpti pečiai, o šautuvo vamzdis tolydžio atsidauzdavo į šalną. Rudis ėmė irzti.

– Nešiok nenešiojęs šitą prakeiktą kuprinę, niekaip neįmanoma priprast, – nusiskundė jis.

– Ar patogiai prisitaisėi? – nenatūraliu, virpančiu balsu paklausė Henesis.

– Nė velnio iš to patogumo, – atsakė Rudis. – Man visur kur skauda. Mano sudėjimas netinka kuprinei, aš per daug kaulėtas.

Kalbėdamas jis tolydžio dirsčiojo į Henesį pasižiūrėti, ar tas nervinasi mažiau už jį. Oras buvo vėsus, o saulė kairėje buvo dar neaukštai, neryški ir nešildanti. Jis trepsėjo uosdamas keistą denio kvapą, alyvos, dervos kvapus ir žuvimis atsiduodantį vandens kvapą.

– Kada, įdomu, sėsim į valtis? – paklausė Henesis.

Pakrantė tebebuvo apšaudoma, ir sala dabar, saulei patekėjus, atrodė blyškiai žalsva. Palei krantą driekėsi skystos dūmų sruogos.

Rudis nusijuokė.

– Ką, manai, šiandien kas nors bus kitaip? Man regis, prastypsim ant denio visą rytą. – Tačiau bekalbėdamas jis pastebėjo už mylios jūroje ratus sukančių katerių grupę. – Pirmoji grandis tebesimala vietoj, – padaršino Henesį.

Akimirksniu vėl prisiminė išsilaipinimą Motomėje ir pajuto, kaip jį vėl ima kaustyti baimė. Pirštų galiukais tebejuto guminės valtės šonų

tekstūrą, kada laikėsi vandenyje jos įsikibęs. Galugerklyje vėl juto sūraus vandens skonį, juto kaustančią baimę, kad jeigu netektų jėgų, o japonai nesiliautų šaudę, nugrimztų į vandenį. Jis vėl pažvelgė į salą, ir jo apžėlęs veidas minutę apsiniaukė.

Tolumoje pakrantės džiunglės po apšaudymo atrodė apnuogintos ir išdraskytos. Palmės dabar styrojo tarytum stulpai, belapės, kai kurios pajuodusios nuo gaisro. Horizonte, ūke Anakos kalnas buvo veik neįžiūrimas, gelsvai melsvos, tarpinės tarp vandens ir dangaus spalvos. Jam bežiūrint ant kranto nukrito sviedinys, išmesdamas dūmų debesį, didesnį už porą trejetą prieš tai išmestų. Išsilaipinti nebus paprasta, tarė sau Rudis, tačiau mintis apie gumines valtis jam vis neišėjo iš galvos.

– Galėtų, po velnių, visko nenuiokot, – tarė jis Henesiui. – Juk mums ten gyvent reikės.

Ryto ore tvyrojo kažką žadanti gaiva, ir jis giliai įkvėpė ir atsitūpė.

– Kiek dar čia stirkosim, po velnių? – nusikeikė Galageris.

– Kantrybės, – tarė jam Kroftas. – Su mumis plauks pusė ryšių būrio, o jie dar neišlipę.

– O ko jie nelipa? – paklausė Galageris, atsismaukdamas šalną ant pakaušio. – Šunsnukiai, verčia laukt ant denio, kur mums gali nunešt makuoles.

– Ar girdėjai japonus atsišaudant? – paklausė Kroftas.

– Tai dar nereiškia, kad jie neturi artilerijos, – atsakė Galageris.

Jis užsidegė cigaretę ir paniūręs ėmė rūkyti, apgniaužęs cigaretę, tarsi bijodamas, kad kas iš jo neatimtų.

Ore prašvilpė sviedinys, ir Martinesas nevalingai prisispaudė prie pabūklo lafeto. Pasijuto tartum būtų nuogas.

Keltuvo mechanizmas buvo sudėtingas, dalis jo kabojo virš vandens. Slegiamas kuprinės, susijuosęs storu diržu, nešinas šautuvu, dviem šovininėm, keletu granatų, durtuvu ir šalmu, jautiesi lyg abu pečiai ir krūtinė būtų sugipsuota. Sunku kvėpuoti, rankos ir kojos tirpsta. Eiti buomu į desantinį katerį apsikrovus ginkluote tolygu eiti lynu.

Kai žvalgų būriui buvo duotas ženklas sėsti į desantinį katerį, seržantas Braunas nervingai apsilaižė lūpas.

– Galėjo kaip nors gudriau sugalvot, – suniurnėjo jis Stanliui, kai jiedu ėmė pamažiukais slinkti buomu.

Svarbiausia buvo nežiūrėti į vandenį.

– Galageris, supranti, vyras neblogas, bet baises zirezlys, – nusiskundė Stanlis.

– Aha, tikrai, – išsiblaškęs atsiliepė Braunas. Jis pagalvojo, koks garsas apie jį pasklistų, jeigu jis, seržantas, nudribtų į vandenį. Dievulėliau, taigi prigerčiau, toptelėjo jam. – Jau ko nekenčiu, tai šito buomo, – ištarė.

Jis pasiekė katerio bortą ir nušoko žemyn. Sunki kuprinė jo vos nepriplojo prie katerio dugno, blauzdas perrėžė skausmas. Švelniai besūpuojančiame po keltuvu kateryje visi staiga labai pralinksmėjo.

– Antai ir mūsų Rudis atžygiuoja! – sušuko Vilsonas, ir visi prajuoko, matydami, kaip Rudis, susiraukęs it džiovinta slyva, svyrudamas slenka buomu.

Pasiekęs katerio bortą, jis paniekinamai visus nužvelgė ir tarė:

– Velniai rautų, ne ten pataikiau. Nė vieno kvailo snukio – ne žvalgai.

– Šok, šok, ožy, – linksmi sukrizeno Vilsonas, – vanduo, žinok, šaltas.

Rudis išsišiepė.

– Žinau vieną vietą, kur dabar labai karšta. Tavo kelnėse.

Braunas net užsikvatojo. Šaunūs mano būrio vaikinai, tarė sau. Atrodo, pats blogumas įveiktas.

– Įdomu, kaip į katerį persikrausto mūsų generolas? – paklausė Hennesis. – Jis – tai ne mes, nebejaunas.

Braunas nusijuokė:

– Pora kareivukų perneša. – Ir patenkintas klausėsi visų juoko.

Į katerį nušoko Galageris.

– Kad ją kur perkūnas, tą kariuomenę, – tarė jis. – Daugiausia sužeistųjų, galvą dedu, per tą sumautą laipinimą į katerius.

Braunas griausmingai nusikvatojo. Galageris tikriausiai toks įnirtęs ir kai žmoną dulkina. Minutėlę dvejojo, ar to nepasakius, dėl to dar labiau užsijuokė. Tebeprunkšdamas staiga įsivaizdavo savo paties žmoną būtent dabar gulinčią lovoje su svetimu vyru, ir juokas ilgą sekundę nuslopo, ir jis pasijuto visiškai bejausmis.

– Ei, Galageri, – niršiai tarė jis, – galvą dedu, tu toks piktas ir kai savo pačią tvarkai.

Galageris paniuro, o paskui nelaukta ir pats ėmė juoktis.

– Eik tu žinai kur, – tarė jis, ir visi dar smarkiau įsijuokė.

Nedidukai bukanosiai desantiniai kateriai tarsi begemotai pūkšdami yrėsi per vandenį. Buvo jie kokių keturiasdešimties pėdų ilgio, dešimties pločio, panašūs į batų dėžes su paskuigalyje įtaisytais varikliais.

Pirmagalį, kur sėdėjo kareiviai, nedarniai talžė bangos, ir ant dugno šliuksėjo nemažai vandens, spėjusio prisisunkti pro plyšius. Rudis neteko vilties išsaugoti kojas sausas. Jų kateris jau gerą valandą suko ratu, ir jam svaigo galva. Kartkarčiais ant jų staigiai, net išgąsdindamas, užtikšdavo stiprokas šalto vandens purslų gūsis.

Pirmoji puolimo grandis prieš penkiolika minučių išsilaipino į krantą, ir tolumoje negarsiai, tarsi degantis laužas, tratėjo šūviai. Susišaudymas atrodė tolimas ir nereikšmingas. Kad prasiblaškytų, Rudis, iškišęs galvą virš borto, ėmė apžiūrinėti pakrantę. Iš trijų mylių atstumo ji, kaip ir pirma, atrodė negyvenama, tačiau pagražinta mūšio ženkle – pavandeniu plaukiančių skystų miglotų dūmų sruogų. Protarpiais danguje pasigirdavo trijų pikiruojamųjų bombonešių burzgimas, kuris jiems nyrant pakrantės link virsdavo dusliu švelniu dūzgesiu. Bombonešiams pikiruojant ant kranto juos pamedavai iš akių, nes buvo beveik neįžiūrimi, atrodė it spindintys grynos šviesos taškeliai. Jų išmestų bombų dūmų kamuoliai atrodė mažučiai ir nepavojingi, ir kai per vandenį atsklisdavo sprogimo trenksmas, lėktuvai būdavo jau beveik dingę iš akių.

Kad kuprinė ne taip slėgtų, Rudis spaudėsi prie pertvaros. Nepaliaujamas katerio sukimas ratu veikė nervus. Žvelgdamas į trisdešimt kartu su juo susikimšusių kareivių, Rudis pastebėjo, kokia nenatūraliai žalia jų uniformų spalva melsvai pilkos katerio bortų spalvos fone. Jis keletą kartų giliai atsikvėpė ir stengėsi sėdėti nejudėdamas. Juto, kaip nugara drėgsta nuo prakaito.

– Kiek dar reikės laukt? – nekantravo Galageris. – Eina ta kariuomenė velniop: tai skubėk, tai lauk, tai skubėk, tai lauk.

Rudis degėsi cigaretę, penktą nuo katerio nuleidimo ant vandens. Dūmas buvo neskanus, bekvapis.

– O ką manai? – tarė Rudis. – Galvą dedu, išsilaipinsim ne anksčiau kaip dešimtą.

Galageris nusikeikė. Dar nebuvo ir aštuonių.

– Žinai, – tęsė Rudis, – jeigu būtų gera tvarka, mes dabar pusryčiautume, o į šitas geldas liptume po kokių poros valandų. – Jis nubraukė nuo cigaretės pelenus. – Bet ne, kažkoks suknistas leitenančiūkstis, kad jam būtų su mumis mažiau terlionės, išgrūdo mus iš laivo ir dabar pučia sau į akį, – jis tyčia kalbėjo garsiai, kad girdėtų ryšininkų būrio leitenantas, ir kai tas nususuko, vyptelėjo.

Kapralas Tolijas, tupintis šalia Galagerio, pažvelgė į Rudį.

– Ant vandens daug saugiau, – užsidegęs ėmė aiškinti Tolijas. – Palyginti su laivu, kateris visai smulkus taikynys, o dar, kai judam, į mus pataikyt žymiai sunkiau, negu tau atrodo.

– Nesąmonė, – burbtelėjo Rudis.

– O aš, žinok, – tarė Braunas, – mieliau sėdėčiau laive. Man regis, ten kur kas saugiau.

– Aš pasidomėjau, – paprieštaravo Tolijas. – Statistika rodo, kad per puolimą užvis saugiausia desantiniame kateryje.

Rudis nekentė statistikos.

– Nevardink man jokių skaičių, – tarė jis kapralui Tolijui. – Jų pasiklausius baisu ir vonioj maudytis – pavojinga.

– Ne, aš rimtai, – tęsė Tolijas, tvirto sudėjimo, vidutinio ūgio italas kriaušės formos galva, platesne ties žandais negu ties smilkiniais. Nors vakar vakare nusiskuto, veidas buvo nuo barzduplaukių patamsėjęs, išskyrus plačią maloniai šypsančią burną. – Aš rimtai, – pakartojo, – mačiau statistiką.

– Įsikišk tu tą statistiką žinai kur, – atkirto Rudis.

Tolijas, nors ir suirzęs, nusišypsojo. Rudis gan šaunus vyrukas, galvojo jis, bet per daug neklusnus. Kas būtų, jei visi elgtųsi taip, kaip jis? Niekas nieko nenuveiktų. Darbuotis reikia ranka rankon. Štai kad ir šis puolimas – jis pavyks todėl, kad visa veikla smulkiai suplanuota. Jei traukinių mašinistai susimanytų kada panorėję išlipti, visas geležinkelio eismas pakriktų.

Susižavėjęs tokiu argumentu jis bedė storu tvirtu pirštu į Rudį, kai staiga už kelių šimtų jardų sprogo japonų sviedinys, pirmas per pastarąjį pusvalandį, išmesdamas į orą vandens stulpą. Trenksmas nuaidėjo nelauktai garsiai, ir visi krūptelėjo. Stojus tylai, Rudis taip, kad girdėtų visi, kas kateryje, sušuko:

– Ei, Tolijau, jeigu mano saugumas priklausytų nuo tavęs, jau pernai būčiau užvertęs kanopas.

Visi nusijuokė taip garsiai, kad Tolijas sumišo, tačiau prisivertė nusišypsoti. Vilsonas švelniu plonu balsu užviršijo:

– Tolijau, prigalvot mums darbų galima velniažin kiek, ir vis tiek gali išeit šūdas. Suki tu galvą dėl niekų.

Netiesa, tarė sau Tolijas. Jis mėgo viską daryti, kaip pridera, o štai vaikinai to nevertina. Tokie kaip Rudis visas tavo pastangas išjuokia, ir jos eina perniek.

Desantinio katerio variklis staiga suburzgė smarkiau, užkavė, ir, apsukęs ratą, kateris pasuko kranto link. Iškart bortą ėmė talžyti ban-

gos, ir kareivius užliejo vandens purslų kaskados. Visi iš netikėtumo šūktelėjo, paskui kateryje stėjo tylą. Kroftas nusiėmė šautuvą ir pirštu užspaudė vamzdį, kad nepritikštų vandens. Minutėlę jis pasijuto taip, lyg sėdėtų ant šuoliuojančio žirgo.

– Velniai griebtų, plaukiam į krantą, – tarė kažkuris.

– Tikėkimės, ten jau tvarka, – sumurmėjo Braunas.

Kroftas buvo pasipūtęs ir be nuotaikos. Jis nusivylė prieš keletą savaičių sužinojęs, kad jo žvalgams pirmąją savaitę skirta darbuotis kran-te. O girdėdamas, su koku džiaugsmu šią žinią sutiko būrio kareiviai, jautė jiems tylią panieką. „Bailiai“, – burbtelėjo sau po nosim. Kareivis, bijantis rizikuoti savo galva, nė velniam netikęs. Jis troško vesti karius į mūšį; tuomet jausdavosi stiprus ir pasitikintis savimi. Jis troško dalyvauti saloje vykstančiame mūšyje ir širdo, kad būriui pavesta dirbti prie iškrovos. Perbraukė ranka sau per įdubusį kietą skruostą ir tylomis apsižvalgė aplink.

Henesis stovėjo laivagalyje. Matydamas, koks jis tylus, išbalęs, Kroftas nusprendė, jog šis persigandęs, ir pralinksmėjo. Vaikinukas nenustygo vietoj; trypčiojo ir trypčiojo, o sykį ar dusyk, pasigirdus nelauktam garsui, pastebimai krūptelėjo; jam panižo koja, ir jis ėmė energingai kasytis. Paskui, Kroftui bežiūrint, Henesis išsitraukė iš antblauzdžių kairę kelniapusę, pasiraitojo aukščiau kelio ir, paseilinę pirštą, labai stropiai įtrynė raudoną lopelį ant kelio. Kroftas žiūrėjo į šviesiais plaukeliais nubertą baltą koją, stebėjo, kaip Henesis stropiai kiša kelniapusę į antblauzdį, ir pajuto keistą jaudulį, tarytum tie jo judesiai būtų reikšmingi. Tas berniokas per daug rūpestingas, tarė sau Kroftas.

O paskui ūmai, nė kiek neabejodamas, pagalvojo: „Henesis šiandien žus.“ Kad išsklaidytų jaudulį, panūdo nusijuokti. Šįsyk jis buvo visiškai tikras.

Tačiau staiga, prisiminęs, kaip išvakarėse lošė pokerį ir nesurinko „pilnos trobos“, Kroftas sutriko, o paskui pyktelėjo ant savęs. „Ar ne per daug gudriu save laikai?“ – tarė sau. Supyko ant savęs ne tiek dėl to, kad suprato, jog jo įsitikinimas nieko nereiškia, kiek dėl to, kad negali pasitikėti nuojauta. Pakratė galvą ir atsitūpė, jausdamas, kaip desantinis kateris lekia link salos, nieko negalvodamas, laukdamas, kas bus toliau.

Martinesui minutės prieš išsilaipinant buvo pačios sunkiausios. Visa vakarykštė nerimastis, visa baimė, kurią jautė anksti ryte, dabar pasiekė viršūnę. Jis su siaubu laukė akimirkos, kai bus nuleistas trapas ir reikės lipti iš katerio. Jam vaidenosi, kad juos visus ištaškys

sviedinys arba kateris atsидurs tiesiai prieš kulkosvaidį, kuris vos jiems pasirodžius pradės šaudyti. Visi kareiviai tylėjo, ir kai Martinesas užsi-merkė, vanduo už borto šniokštė taip triukšmingai, kad jam atrodė, jog jis skęsta. Jis atsimerkė, stipriai suleido į delną nagus. „Buenos Dios“, – sumurmėjo. Jam į akis nuo kaktos varvėjo prakaitas, ir jis greitomis jas nusišluostė. „Kodėl nieko negirdėti?“ – nustebo. Ir iš tiesų ničnieko nesigirdėjo. Visi kareiviai tylėjo, tylu buvo ir pakrantėje; vienišo kul- kosvaidžio kalenimas tolumoje skambėjo dusliai ir nerealiai.

Staiga pro juos prašvilpė lėktuvas ir kaukdamas, šaudydamas nu- skrido virš džiunglių. Lėktuvo išgąsdintas Martinesas vos nesuriko. Kojas jam vėl ėmė tapyti traukuliai. Kodėl jie neišsilaipina? Dabar jis buvo beveik pasirengęs pačiai didžiausiai blogybei, ištiksiančiai juos, kai bus nuleistas trapas.

– Kaip manot, ar greit sulauksim pašto? – plonu spigiu balsu paklau- sė Henesis.

Jo klausimą susyk palydėjo visų juokas. Martinesas įsijuokė, galop ėmė vos girdimai kikenti, paskui ir vėl užsikvatojo.

– Na, Henesis ir pavaro, – išgirdo sakant Galagerį.

Staiga Martinesas pajuto, kad kateris sustojo. Variklio burzgimas pasikeitė, šiek tiek sutriko ir suskardėjo, lyg sraigas nebebūtų kabinęs vandens. Po akimirkos suprato, kad jie priplaukė prie kranto.

Keletą ilgų sekundžių niekas nekrustelėjo. Paskui žlegtelėjo trapas, ir Martinesas be žodžių ėmė bristi per vandenį ir vos nesuklupo, kai jam į pakinklius smogė atsivijusi banga. Brido nuleidęs galvą, žiūrėdamas į vandenį, ir tik atsидūręs ant kranto suvokė, kad jam nieko nenutiko. Apsidairė. Tuo pačiu metu išsilaipino dar penki kateriai, ir kareiviai rikiavosi pakrantėje. Martinesas pamatė jų link ateinantį karininką, iš- girdo jį klausiant Kroftą:

– Koks čia būrys?

– Žvalgai, tamsta, mes paskirti prie iškrovos darbų.

Paskui karininkas davė nurodymą laukti prie kokospalmių giraitės netoli nuo kranto. Martinesas atsistojo į rikiuotę už Rudžio, ir būrys ėmė klampoti per minkštą smėlį. Martinesas ničnieko nejautė, vien įsi- tikinimą, kad nuosprendis jam atidėtas.

Būrys nuklampojo kokius du šimtus jardų ir apsistojo kokospalmių guote. Buvo jau karšta, ir dauguma kareivių nusimetė kuprines ir išsitie- sė ant smėlio. Prieš juos čia jau būta kareivių. Netoliese būta susirinku- sių pirmosios puolimo grandies dalinių, kadangi lygus sukepęs smėlis

buvo stipriai ištryptas ir šen bei ten, kaip įprasta, mėtėsi tušti cigarečių pakeliai ir viena kita dėžutė nuo maisto daivinio. Tačiau dabar tie ka- reiviai buvo salos gilumoje, brovėsi kažkur per džiungles, ir juos var- giai būtum galėjęs įžiūrėti. Tiek dešinėje, tiek kairėje nuo savęs žvalgai matė poros šimtų jardų pakrantės ruožą, ir jame buvo ramu ir santykinai tuščia. Abiejose pusėse krantas darė vingį, už kurio galbūt virė darbas, tačiau to jie negalėjo žinoti. Maisto ir amunicijos pristatyti dar nespėta, ir visi išsilaipinę kareiviai buvo iškart išskirstyti. Dešinėje už šimto jardų buvo įrengta karinio jūrų laivyno vadavietė: nedidelis staliukas, prie ku- rio sėdėjo karininkas, ir pakrantę siekiančių džiunglių priedangoje sto- vintis džipas. Kairėje, už kokio aštuntadalio mylios, jau veikė specialios paskirties būrio štabo būstinė. Keli pasiuntiniai kasė apkasus generolo štabui, o du kareiviai įsirežę į priešingą pusę rideno aštuoniasdešim- ties svarų rites, tiesdami telefono laidus. Standžiu šlapiu smėliu palei pat vandenį nuvažiavo džipas ir dingo už štabo būstinės. Desantiniai kateriai, priplaukę prie kranto kitoje štabo būstinės pusėje, kur styrojo įvairiaspalvės vėliavėlės, dabar buvo pasitraukę ir plaukė link desantinių laivų. Vanduo atrodė mėlynas mėlynas, o laivai, rodėsi, virpčioja ryto ūke. Kartais kuris nors iš minininkų paleisdavo vieną kitą salvę, ir po pusės minutės kareiviai ore išgirdavo švelnų lanku į džiungles skriejan- čio sviedinio švilpesį. Protarpiais džiunglėse sukaldavo kulkosvaidis, ir kartais jį atliepdavo aštrus lengvo japonų automato tratėjimas.

Seržantas Braunas nužvelgė kokospalmes sviedinių nukapotomis viršūnėmis. Kitas, tolesnis guotas buvo nepaliestas. Braunas palingavo galvą. Greičiausiai per tą apšaudymą ne taip jau daug jų kareivių nu- kentėjo, tarė sau.

– Palygint su Motome, šičia apšaudė silpnokai, – tarė jis.

Rudis atrodė surūgęs.

– Taip, Motomę apšaudė žiauriai, – jis apsvirtė ant smėlio kniūbs- čias ir užsidegė cigarete. – Pakrantėj jau dvokia.

– Iš kur dvoks? – paklausė Stanlis. – Anksti dar.

– Vis tiek dvokia, – atsakė Rudis. Jis nemėgo Stanlio ir, nors perdė- jo, silpną sūroką kvapą, sklindantį iš džiunglių, pavadindamas dvoku, buvo pasiryžęs ginčytis. Jautė, kaip jį visą smelkia pažįstamas slogutis; jis nuobodžiavo, buvo irzlus, valgyti buvo dar per anksti, ir buvo per daug prisirūkęs.

– Koks čia puolimas? Pratybos, ir tiek. Desanto manevrai, – Stanlis piktai nosispšovė.

Kroftas prisijuosė šovininę ir užsimetė ant peties šautuvą.
– Einu, paieškosiu tiekimo būrio, – pasakė jis Braunui. – Žiūrėk, kad niekas neišsivaikščiėtų, iki grįšiu.
– Mus užmiršo, – tarė Rudis. – Galim nusnaust.
– Todėl aš ir einu jų ieškot, – pasakė Kroftas.
– Ai, leistum mums verčiau šiandien pasėdėt, – suniurzgė Rudis.
– Klausyk, Valsenai, – tarė Kroftas, – baik vienąkart trydaliot.
Rudis atsargiai dirstelėjo į Kroftą.
– Kas yr, – tarė jis, – pats vienas nori laimėt visą karą? – Jiedu keletą akimirku įtemptai žiūrėjo vienas į kitą, paskui Kroftas nuėjo.
– Su kuo kuo, o su juo verčiau neprasidėk, – pasakė Rudžiui seržantas Braunas.
Rudis dar kartą nusispjovė.
– Aš nesileisiu, kad mane kas olbytų.
Jis jautė, kaip tankiai tvaksi širdis. Seklumoje už keleto šimtų jardų gulėjo keletas lavonų, ir Rudžiui bežiūrint specialios paskirties būrio kareivis ėmė traukti juos iš vandens. Ore patruliavo lėktuvas.
– Velnias, įtartinai ramu, – tarė Galageris.
Tolijas linktelėjo.
– Išsikasiu duobutę.
Jis nusisegė kastuvėlį ir Vilsonas prunkštelėjo.
– Pataupyk jėgas, berneli, – metė jam.
Tolijas, nekreipdamas dėmesio, ėmėsi kasti.
– Aš irgi išsikasiu, – spygtelėjo Henesis ir ėmė darbuotis už dvidešimties jardų nuo Tolijo.
Kurį laiką buvo girdėti tik rausiamo smėlio griukšėjimas.
Oskaras Ridžesas atsiduso.
– Po šimts, – tarė jis. – Gal ir man išsikast.
Jis nesmagiai nusijuokė ir pasilenkė prie kuprinės. Juokėsi jis garsiai, tarsi žvengdamas.
– Yhaha! – pamėgdžiojo jį Stanlis.
Ridžesas pakėlė galvą ir ramiai tarė:
– Po galais, aš kitaip juoktis nemoku. Juokiuos, man rodos, normaliai.
Rodydamas, kad nepyksta, jis vėl nusijuokė, tačiau šįkart gražiau. Niekas neatsiliepė, ir jis ėmė kasti. Buvo nedidukas, tvirto sudėjimo, panašus į storą stulpą, vienodo platumo tiek viršuj, tiek apačioj. Veido buvo apskrito, putlaus su ilga nukabusia žiauna, atvīpusia burna. Romus žvilgsnis stiprino įspūdį, jog jo esama bukoko, tačiau linksmo

būdo. Kasė jis kankinamai lėtai; smėlį kiekvieną kartą metė tiksliai į tą pačią vietą ir kiekvieną kartą prieš pasilenkdamas stabtelėdavo ir apsidairydavo. Visą laiką atrodė suklusęs, tarsi pripratęs būti traukiamas per dantį ir to tarsi laukiantis.

Stanlis neištvėrė.

– Ei, Ridžesai, – tarė jis, žvilgsniu ieškodamas seržanto Brauno pritarimo, – jei kartais nudribtum ant laužo, turbūt neskubėtum nusimyzt, kad jį užgesintum.

Ridžesas puse burnos šyptelėjo.

– Ko gera, – pusbalsiu atsakė, žiūrėdamas į Stanlį, ateinantį prie duobelės pasižiūrėti, kiek jis iškasęs.

Stanlis buvo aukštas vidutinio sudėjimo vaikas pailgo veido, kuriame paprastai atsispindėjo tuščiaagarbiškumas ir panieka bei šioks toks nepasitikėjimas savimi. Būtų buvęs gražus, jei ne ilga nosis ir skysti juodi ūseliai. Jam buvo tik devyniolika metų.

– Po perkūnais, tu šitaip kuisies visą dieną, – su pasibjaurėjimu tarė Stanlis. Kalbėjo tyčia grubiai, tartum aktorius, bandantis pamėgdžioti kareivio kalbėseną.

Ridžesas neatsiliepė, o kantriai kasė toliau. Stanlis gerą minutę spoksojo į jį, nesumodamas, ką dar gudraus pasakius. Pajutęs, kad šitaip stypsodamas atrodo kvailai, nesusivaldęs spirtelėjo smėlio į Ridžeso duobelę. Ridžesas tylėdamas smėlį išmetė ir kasė kaip kasės toliau. Stanlis juto, kad būrys jį stebi. Jis jau truputį gailėjosi pradėjęs šį žaidimą, kadangi nebuvo tikras, jog būrys jį palaiko. Tačiau trauktis nebebuvo kaip, jo buvo per toli pažengta. Ir jis nuspyrė į duobelę gerokai daugiau smėlio.

Ridžesas pasidėjo kastuvą ir pažvelgė į jį. Žvelgė pakančiai, tačiau su šiokiu tokiu nerimu.

– Ką sumanei, Stanli? – paklausė jis.

– Nepatinka? – nusišaipė Stanlis.

– Taigi, kad nepatinka.

Stanlis išsišiepė.

– Nepatinka, tai daryk ką nors.

Rudį bežiūrint ėmė pyktis. Ridžesas jam patiko.

– Klausyk, Stanli! – sušuko Rudis. – Nusivalyk snarglį ir elkis kaip vyras.

Stanlis apsisuko ir piktai įsmeigė akis į Rudį. Reikalas pakrypo pavojinga linkme. Rudžio jis prisibijojo, tačiau trauktis nebuvo kaip.

– Eik šiknon, Rudi, – tarė jis.
– Kai dėl šiknos, – nutęsė Rudis, – kurių galų tau želdintis plaukelius panosėj, kai tavo šikna užtektinai prižėlus?
Jis vogravo tokiu sarkastišku tonu, kad jam dar nebaigus kalbėti vyrai prapliupo juoktis.
– Rudis nepėsčias, – suprunkštė Vilsonas.
Stanlis išraudęs žengė link Rudžio.
– Aš tau pasityčiosiu.
Rudžiui pakilo pyktis, ūpas muštis. Žinojo, kad Stanlį jis įveiktų. Tačiau pats sau nedrįso prisipažinti, kas jį slegia, ir dėl to dar labiau tūžo.
– Vaikeli, aš tave suraityčiau kaip šiltą vilną, – perspėjo jis Stanlį.
Braunas pašoko ant kojų.
– Klausyk, Rudi, – įsiterpė jis, – su Kroftu tu taip narsiai nesiveržei muštis.
Rudis prikando liežuvį. Pyktelėjo ant savęs. Juk būtent tai jį ir slegia. Neryžtingai patrypčiojo vietoj.
– Nesiveržiau, – tarė jis, – bet tai nereiškia, kad aš bijočiau su kuo nors susiimt. – Pamaštė, ar jis pirma tikrai pabūgo Krofto. – Ai, eikit jūs švilpt, – mestelėjo ir nudrožė šalin.
Stanlis, supratęs, kad Rudis nesimuš, nusekė jam iš paskos.
– Palauk, mes dar nebaigėm... – tarė jis.
Rudis dėbtelėjo į jį.
– Eik tu šikt.
Savo paties nuostabai, Stanlis nepajuto, kaip ištarė:
– Tai ką, išsigandai? – Tuo pat suprato, kad išsitarė per daug.
– Stanli, – tarė Rudis, – laisvai sumalčiau tau snukį, bet šiandien nesimušiu. – Prisivertė užgniaužti vėl beįsižiebiantį įtūžį. – Baik kvailiot.
Stanlis kurį laiką dėbsojo į jį, paskui nusispjovė ant smėlio. Jam knietėjo dar ką nors pridurti, tačiau sumojo, kad ir taip jo viršus, ir atsisėdo šalia Brauno.
Vilsonas atsisuko į Galagerį ir palingavo galvą.
– Niekaip nebūčiau pagalvojęs, kad Rudis nusileis, – sumurmėjo jis.
Ridžesas, matydamas, kad niekas prie jo nebekimba, ėmė kasti toliau. Į galvą jam lindo visokios mintys apie tai, kas įvyko, tačiau sugniaužęs smagų kastuvėlio kotą nusiramino. Žaisliukas, ne kastuvas, pagalvojo. Tėtė juoktųsi, tokį pamatęs. Jis įniko plušėti, jausdamas įgūdžio teikiamą malonumą. Niekas taip neapramina kaip darbas, tarė sau. Apkasėlis buvo beveik gatavas, ir jis ėmė stipriai trypti lygindamas duobės dugną.

Pasigirdo smarkus trenksmas, tarytum kam pokštelėjus musmušiu į stalą. Vyrai nerimastingai apsidairė.

– Japų minosvaidis, – burbtelėjo Braunas.

– Labai arti, – sumurmėjo Martinesas. Nuo tada, kai išsilaiolino, nebuvo ištaręs nė žodžio.

Specialios paskirties būrio kareiviai sukrito ant žemės. Braunas įsiklausė, o išgirdęs garsėjantį zvimbesį įbedė veidą į smėlį. Mina sprogo už kokių pusantro šimto jardų, ir jis nekrustelėdamas klausėsi, kaip šrapnelio kulkos šiuropiai švilpdamos skrodžia orą ir kapoja džiuuglių lapiją. Braunas vos susilaikė neaiktelėjęs. Mina nukrito tolokai, ir vis dėlto... Jį apėmė nepaaiškinama baimė. Mūšiu prasidėjus jis visuomet kurį laiką pasijusdavo visiškai bejėgis ir pasielgdavo taip, kaip jam pirmučiausia šaudavo į galvą. Dabar, vos sprogimo aidui ištirpus ore, jis karštligiškai pašoko ant kojų.

– Ei, nešam muilą! – suriko.

– O Kroftas? – paklausė Tolijas.

Braunas akimirką susimąstė. Jam mirtinai norėjosi nešdintis iš šio pakrantės ruožo. Toptelėjo viena mintis, ir jis nesvarstydamas jos nusitvėrė.

– Klausyk, tu apsikasęs, tai ir lik čia. Mes per pusmylę pasitrauksim, o kai Kroftas grįš, ateisit abu pas mus, – jis ėmė rinktis daiktus, staiga metė burbtelėjęs: – Velniai nematę, pasiimsiu paskui, – ir leidosi bėgti pakrante.

Vyrai nustebę, traukydami pečiais, žiūrėjo į jį, o paskui Galageris, Vilsonas, Rudis, Stanlis ir Martinesas ilga vora nusekė jam iš paskos. Henesis žvilgsniu nulydėjo juos ir pažvelgė į Toliją ir Ridžesą. Jis buvo išsirausęs apkasą vos keli jardi nuo kokospalmių guoto ir dabar stebeilijosi, mėgindamas ten ką nors įžiūrėti, tačiau per tankmę įžiūrėjo ne daugiau kaip pusšimtį pėdų. Tolių apkasas buvo už kokių dvidešimties jardų į kairę nuo jo, tačiau atrodė esąs gerokai toliau. O Ridžesas, apsikasęs už Tolių, atrodė net labai toli.

– Ką man daryt? – sušnabždėjo Henesis Toliui.

Jis gailėjosi nepasitraukęs drauge su kitais, tačiau neišdrįso jų atsiklausti, bijodamas, kad jo neišjuoktų. Tolijas apsižvalgė ir susirietęs atbėgo pas Henesį į apkasą. Platus tamsus jo veidas buvo išpiltas prakaito.

– Manau, padėtis labai rimta, – jaudulio persmelktu balsu tarė jis ir įsižiūrėjo į džiuungles.

– Kas čia dedas? – paklausė Henesis. Gerklėje juto kylant kažkokį – neaiškų, ar malonų, ar nemalonų – gumulą.

– Man regis, japai atsitempė pakrantėn minosvaidį ir ruošiasi mus pult, – Tolijas nusišluostė veidą. – Reikėjo visiems mūsiškiams apsikast, – pridūrė.

– Kvailai jie padarė, kad nubėgo, – tarė Henesis. Pats nustebo, kad balsas nedreba.

– Na, nežinau... – tarė Tolijas. – Braunas už mane labiau patyręs. Viršesniais reikia pasitikėt. – Pro pirštus išbėrė saują smėlio. – Grįžtu į savo apkasą. Sėdėk ausis suglaudęs ir lauk. Jei pasirodytų japai, turėsim juos sulaikyt.

Tolijo balsas nuskambėjo grėsmingai, ir Henesis klusniai palinksėjo galva. Kaip kine, pagalvojo jis. Galvoje vienas po kito šmėkstelėjo migloti reginiai. Įsivaizdavo stovįs visu ūgiu ir atmušas puolimą.

– Gerai, vyruti, – tarė Tolijas ir paplekšnojo jam per nugarą.

Tolijas susirietęs prabėgo pro savo apkasą pasikalbėti su Ridžesu. Henesis prisiminė Rudį sakius, kad Tolijas į būrį atėjo Motomėje jau po visų baisumų. Kažin ar galima juo pasitikėt?

Tupėdamas apkase Henesis stebėjo džiungles. Džiūvo burna, ir jis tolydžio laižėsi lūpas; kiekvieną kartą pasivaidenus, jog krūmuose kažkas juda, jam nudiegdavo širdį. Pakrantėje buvo labai ramu. Prąėjo minutė, ir jis ėmė nekantrauti. Toli pakrantėje išgirdo perjungiamų sunkvežimio pavarų džerskėjimą ir, ryžęsis atsisukti, už mylios pamatė atplaukiančius naujos desanto grandies katerius. Mums pastiprinimas, tarė sau ir iškart susivokė, kokia tai nesąmonė.

Džiunglėse pasigirdo aštrus pokštelėjimas, o po to dar vienas šūvis, dar vienas ir dar vienas. Minosvaidžiai, pagalvojo jis, patenkintas, kad sparčiai mokosi. Ir tuomet kone virš galvos išgirdo veriantį žviegsimą, panašų į automobilio, stabdomo išvengti avarijos, ausis rėžiantį cypimą. Jis susirietęs instinktyviai prisiplojo prie žemės. Kas dėjosi keletą kitų akimirkų, jis nebesuvokė. Išgirdo baisingą sprogimą, verte pervėrusį visas smegenų ląsteles, ir žemė po juo kilstelėjo ir sudrebėjo. Apkvaiteis juto, kaip virš jo skrieja grumstai, o jį patį smūgiuoja sprogimo banga. Pasigirdo naujas sprogimas, vėl grumstai ir smūgis, paskui dar vienas sprogimas ir dar vienas sprogimo bangos smūgis. Pasijuto kūkčiojas apkase, išgąščio ir apmaudo apimtas. Kai nukrito dar viena mina, jis kaip vaikas suspigo:

– Gana gi, gana!

Sviediniams nustojus sproginėti, jis dar kone minutę gulėjo drebedamas. Šlaunys buvo karštos ir šlapios, ir pirma jo mintis buvo: aš sužeistas. Mintis maloni, raminanti, ir jis kaip pro rūką įsivaizdavo ligininės lovą. Apsičiupinėjęs ir pasišlykštėjo, ir pradžiugo, supratęs, kad jo išsituštinta.

Henesis sustingo. Jeigu judėsiu, dar labiau išsiterliosis, pagalvojo jis. Prisiminė, kaip Rudis su Vilsonu sakydavo: „Laikyt šikną suspaudus“, ir dabar suprato, ką jie turėjo omeny. Jis ėmė nevalingai kikenti. Apkasėlio kraštai byrėjo, ir jį akimirką apėmė nerimastis, kad per kitą apšaudymą jie visiškai susmuks. Jis užuodė savo paties smarvę, ir jį ėmė truputį pykinti. Svarstė, ar persimaut kelnes, ar ne. Kuprinėje turėjo atsargines, o mūvėt jomis gali tekt visą mėnesį. Jeigu šitas išmesiu, gali pareikalaut už jas užmokėt.

Bet ne, netiesa, tarė sau; už užsieny prarastus daiktus mokėt nereikia. Vėl jam užėjo juoko priepuolis. Tai tėtėi bus juoko, kai papasakosiu. Akimirką prieš save išvydo tėvo veidą. Kažkokia sąmonės dalis jį ragino įsidrąsinti ir iškišti galvą iš apkaso. Stojosi atsargiai, tiek bijodamas dar labiau susiteršti kelnes, tiek bijodamas išvysti priešą.

Tolijas ir Ridžesas tebesislėpė savo tranšėjose. Henesiui kilo įtarimas, kad jis paliktas vienas.

– Tolijau, kaprale Tolijau, – pašaukė jis, tačiau balsas tik vos girdimai šiurkščiai sugargė.

Niekas neatsiliepė; jis net nepagalvojo, ar jie jį išgirdo. Aš vienas, visiškai vienas, tarė sau, ir jį apėmė baisesis siaubas, kad liko taip atskirtas nuo visų. Spėliojo, kur galėtų būti kiti. Jis dar nedalyvavęs jokiam mūšyje, ir šitaip palikti vienai vieną – kiaulystė. Henesiui buvo skaudu, kad draugai jį pametė. Ir džiunglės, ir dangus, juoduojantis nuo audros debesų, atrodė tamsūs ir grėsmingi. Staiga jam šovė mintis: ilgiau čia likti nebegalima. Jis išlipo iš apkaso, pasigriebė šautuvą ir ėmė šliaužti tolyn nuo apkaso.

– Henesi, kur tu dabar? – staiga, iškišęs galvą iš apkaso, sušuko Tolijas.

Henesis krūptelėjo, suvebleno:

– Aš einu pas kitus. Labai reikia, pridirbau kelnes. – Ir ėmė juoktis.

– Grįžk atgal! – sušuko Tolijas.

Vaikinukas pasižiūrėjo į savo apkasėlį ir suprato, kad grįžti į jį neįmanoma. Pakrantė atrodė tokia švari ir atvira.

– Ne, man reikia eit, – atsakė jis ir puolė bėgti.

Jis išgirdo, kaip Tolijas šūktelėjo dar kartą, o paskui tegirdėjo tik savo alsavimą. Staiga pajuto kelnų kiškoje virš antblauzdžio kažką slidinėjant. Jis karštligiškai ištraukė kišką, iškratė išmatas ir vėl leidosi bėgti.

Henesis prabėgo pro vėliavėlėmis nužymėtą vietą kateriams priplaukti ir nedidelėje įduboje netoli nuo džiuuglių pamatė gulintį kniūbsčią jūrų pėstininkų karininką. Staiga vėl išgirdo minosvaidžius, o iškart po jų netoliese tratant kulkosvaidį. Sprogo pora granatų, pokštelėjo garsiai ir sausai lyg popierinis maišelis. Jam toptelėjo: „Mūsiškiai puola japų minosvaidininkus.“ Paskui išgirdo baisingą ant jo krintančios minos kauksmą. Jis lyg šokėjas apsisuko ratu ir krito ant žemės. Galbūt jis išgirdo ir sprogimą, o tada šrapnelio kulka jam perskrodė smegenis.

Jį aptiko Rudis būriui grįžtant pas Toliją. Jie per apšaudymą prabuvo toliau, rezervinės kuopos iškastoje zigzago formos tranšėjoje. Atėjus žiniai, kad japų minosvaidžio tarnyba sunaikinta, Braunas nusprendė grįžti. Rudis buvo nenusiteikęs su kuo nors šnekėtis, tad nieko negalvodamas nudrožė pirmas. Už vingio jis išvydo Henesį, gulintį kniūbsčią ant smėlio. Jo šalme žiojėjo skylė, o šalia galvos raudonavo apskrita kraujo dėmelė. Viena ranka atversta delnu į viršų, o pirštai sugniaužti lyg stengiantis kažko įsitverti. Rudį suėmė šleikštulys. Henesis jam patiko, tačiau tą pat jis jautė ir daugeliui savo būrio vyrų, – bet kuriam iš jų gyvenimas galėjo baigtis štai šitaip. Jis su nerimu prisiminė tą naktį, kai per apšaudymą jiedu sėdėjo ant denio ir Henesis prisipūtė gelbėjimosi liemenę. Rudžiui pasivaideno tarytum kažkas, žmogus ar ne žmogus, tą naktį iš už nugaros būtų juodu stebėjęs ir juokęsis, ir jį nuvėrė siaubas ir panika. Tai ne atsitiktinumas, tai lemtis.

Iš užpakalio prie jo priėjo Braunas ir sutrikęs įsistebeilijo į lavoną.

– Gal man nereikėjo jo palikt? – tarė jis. Ar dėl to, kas atsitiko, jis atsakingas, stengėsi negalvoti.

– Kas rūpinasi žuvusiais?

– Duobkasių komanda.

– Tai aš einu jų ieškot, tegu jie jį išneša, – pasakė Rudis.

Braunas piktai suraukė antakius.

– Mums reikia laikytis krūvoj, – patylėjęs piktai tęsė: – Po velnių, Rudi, šiandien elgies kaip tikras pienburnis, iš pradžių puoli, paskui atsisakai muštis, širsti dėl to, kad... – Pažvelgė į Henesį ir neužbaigė sakinio.

Rudis jau žingsniavo tolyn. Šiandien jis šičia nekels kojos. Nusispjovė, stengdamasis ištrinti iš atminties Henesio šalną ir kraują, tebevarvantį iš skylės metale.

Būrys nusekė jam iš paskos ir, priėję vietą, kur buvo palikę Toliją, ėmė kasti smėlyje apkasus. Tolijas nervingai slimpinėjo tai šen, tai ten, be perstojo kartodamas, jog šaukęs Henesiui grįžti. Martinesas stengėsi jį nuraminti.

– Aišku, tu nieko negalėjai padaryt, – kartojo Martinesas.

Jis kasė sparčiai ir lengvai, pirmą kartą tądien pasijutęs ramus. Henesiui žuvus jo baimė pranyko. Dabar jau nieko blogo neatsitiks.

Kroftas grįžęs ir išklauses Brauno raportą nieko nepasakė. Braunas nusiramino, nusprendė, kad savęs kaltinti nėra ko. Ir visai liovėsi apie tai galvoti.

Tačiau Kroftui mintis apie tai, kas įvyko, visą dieną nėjo iš galvos. Vėliau, jiems pakrantėje iškraunant amuniciją, jis daug kartų nevalingai pasijusdavo apie tai galvojęs. Jautėsi jis panašiai kaip tada, kai sužinojo apie žmonos neištikimybę. Tuomet, prieš užliejant įtūžiui ir sielvartui, juto tik buką jaudulio tvinkšėjimą ir suvokimą, kad jo gyvenimas kažkiek pasikeitė ir kad tam tikri dalykai nebebus tokie, kokie buvo. Šitaip jis jautėsi ir dabar. Henesio mirtis Kroftui atvėrė tokios visagalybės perspektyvas, kad jis bijojo apie ją ir pamąstyti. Visą dieną tas įvykis jam neišėjo iš galvos, nedavė ramybės keistos vizijos ir galią pranašaujantys ženklai.

MO—
L I S
I R

Antra dalis

